

ERMÓD

NOEED

DOEED

RUBRIEK III:

Ermód, noeëd en doeëd.

A. ZEGSWIJZEN GEGROEPEERD OP TREFWOORD.**a. sjwoar krank – ernstig ziek.**

De volgende zegswijzen betekenen alle:

Die is ernstig ziek en leeft kennelijk niet lang meer.

1. Deë ziet oes wie d'r doeëd va Iepere.
2. Deë ziet oes wie d'r sjecher an 't krüts.
3. Deë hat d'r doeëd óp de lippe.
4. Deë hat e jezich wie ing liech.
5. Deë hat de mieëtste middaag óp.
6. Deë hat nit lang mieë.
7. 't Is de vroag of deë nog durch d'r winkter kunt.
8. Deë is vuur de meusje, vuur de pirregke, vuur de miem.
9. Deë leuft óp de letste bee.
10. Deë rücht noa de sjup, noa de kis.
11. Deë leuft mit d'r letste kop.
12. Dem jeet lanksaam de lóf oes.
13. Deë hat d'r doeëdetseddel i jen tèsj.
14. Deë jeet hiemmele.
15. Deë fleut óp 't letste laoch.
16. Vuur dem jef iech jinne fennek mieë.
17. Deë hat zienne letste polver versjaose.
18. Vuur dem hat 't jesjeld.
19. Deë huit jauw aaf.
20. Deë is nog mar knaok en vel.
21. Deë is nog mar vel en vótlaoch.

22. Deë hat 't kóffer al jepakd.
23. 't Vleesj vilt dem van 't jezich.
24. Deë is inee jevalle wie inne nase plak.
25. Deë is nog mar inne sjatte.
26. Deë ziet oes wie inne aafjeknaagde herrek.

b. bauw doeëd – bijna dood.

De volgende zegswijzen betekenen alle:

Die was op sterven na dood.

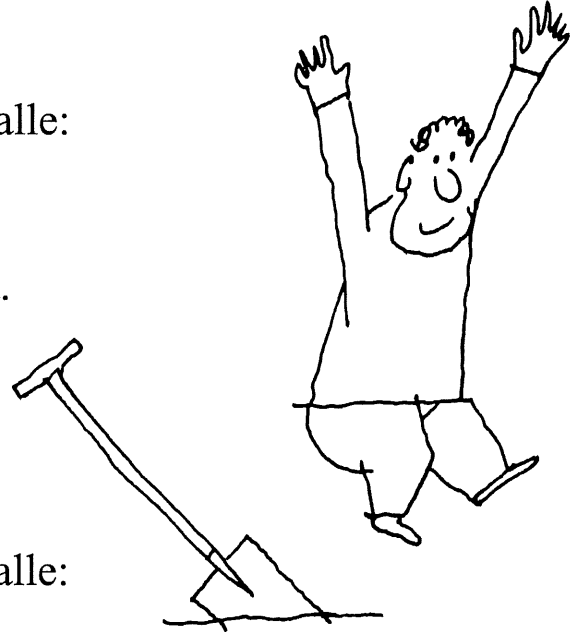
27. Deë hat 't an d'r doeëd tserukjehold.
28. Deë hat óp e voel bred jesjtange.
29. Deë is van de sjup jesjprónge.

c. jesjtórve – overleden.

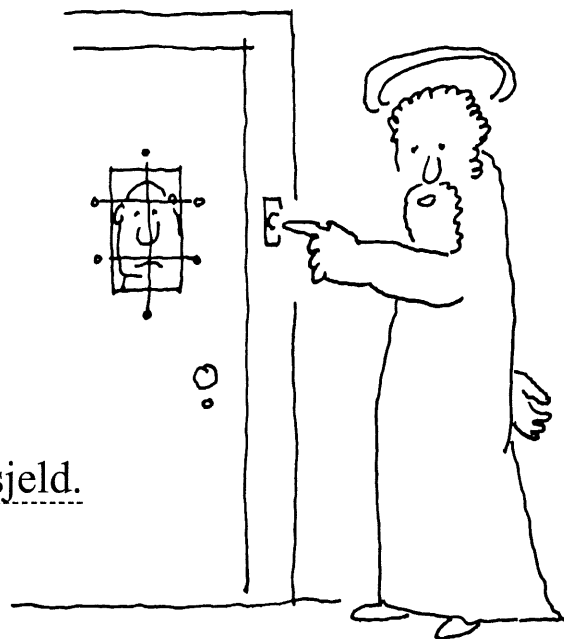
De volgende zegswijzen betekenen alle:

Die is overleden.

30. Deë is hiemmele.
31. Deë is d'r ek um.
32. Deë is piet-de-wei-óp.
33. Mit dem is 't oes en ame.
34. Deë hat ziech óch dun jemaad.
35. Deë hat 't oame verjèse.
36. Dem past jinne hód mieë.
37. Deë is de jeëd aaf.
38. Deë hat draa jeleuve mósse.
39. D'r voorman hat ziech bij de sjmik jelaad.
40. D'r voorman hat zieng sjmik neerjelaad.
41. Deë hat de vót tsouwjemaad.
42. Deë hat 't hinger ziech.
43. Deë hat de heng in d'r sjoeës jelaad.
44. Deë hat in 't jraas jebèse.

45. Dem is de pief oes-jejange.
46. Dem is de keëts oes-jejange.
47. Deë hat óp 't letste laoch jefleut.
48. Deë hat d'r deksel óp de naas.
49. Deë is aafjekratsd.
50. Deë hat ziech oes de koad jemaad.
51. Deë hat draa mósse jeleuve.
52. Deë hat de vót tsouwjeknèpe.
53. Dem is de lamp oes-jejange.
54. 't Herjödsje hauw ónverhofs bij 'm jesjeld.
55. Deë hat de klink jesjlage.
56. Deë hat inne lange leëjer jehad.

d. doeëd en begrave – dood en begraven.

De volgende zegswijzen betekenen alle:

Die is al lang dood en begraven.

57. Deë is al joare eëdvoel.
58. Deë likt óp t meusjebendsje.
59. Deë likt al joare ónger d'r drek.
60. Deë is ziech de jraaswuzje van ónge an't bekiekke.
61. De pirregke zunt ziech vuur dem an't sjtrieë.

B. LOSSE ZEGSWIJZEN

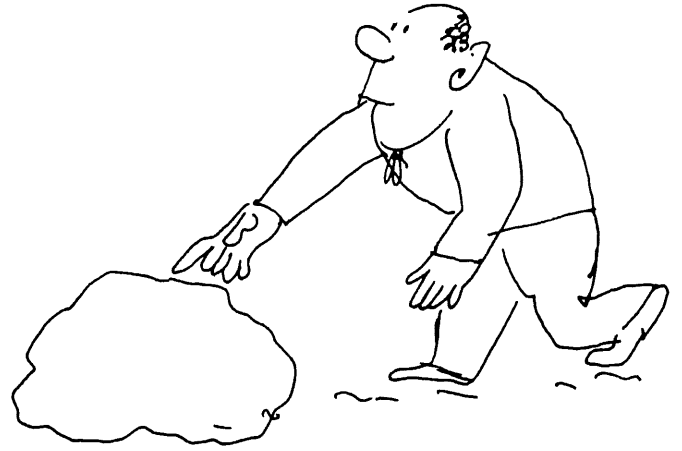
62. Deë sjteet óp kieppe.
Die krijgt het financieel niet meer gebolwerkt.
63. Doa is 't erme deies.
Daar is armoede troef.
64. 't Letste hemme hat jing tèsje.
Je kunt niets in je graf meenemen.

65. D'r inne zienne doeëd is d'r angere zie broeëd.
De een z'n dood is de ander zijn brood.
66. Heë hat jing moppe mieë.
Hij heeft geen geld meer.
67. Heë sjwumt de baach aaf.
Hij gaat economisch achteruit.
68. Heë hat kats en koeëjel versjpild.
Hij verspeelde zijn hele hebben en houden.
69. Alles um jen erm en nuus in d'r derm.
Bont om de arm, ijl in de darm.
70. Deë is bis uvver de oere verjuld.
Die zit tot over zijn oren in de schuld.
71. Deë hat nuus ronger wie 't vótlaoch.
Die is straatarm.
72. Da kuns-te óp d'r sjliepper an't sjpieële.
Dan zul je op een houtje moeten bijten.
73. Dat is doa e hoesjes.
74. Die leëve i sjpek en drek.
Dat is daar een huishouden van Jan Steen.
75. Deë is zoeë erm wie ing kircheloes.
76. Deë is zoeë erm wie ing kirchemoes.
Die is straatarm.

77. Erm of riech, d'r doeëd maat alles jeliech.
Arm of rijk, de dood maakt alles gelijk.
78. Doa hingt d'r hoeszeëje sjeef.
Daar is een echtelijke twist.
79. Deë hat inne sjwoare haam an haos.
Die heeft een zware last te dragen.
80. Van d'r hiemliesje dauw leëve.
Van de ene dag in de andere leven.
81. Woa jewalt heer is, doa is jerechtigheet kneët.
Waar geweld heerst, ontbreekt alle gerechtigheid.
82. Heë zitst vliddieg in de brennissele.
Hij zit in grote moeilijkheden.
83. Heë hat ziech ing jebroane.
Hij heeft zich in de nesten gewerkt.
84. Doa han iech d'r däuvel aa jezieë!
Daar heb ik gruwelijk de pest aan!
85. Doa likt 't broeëdmets alling óppen dusj.
Daar heerst armoede.
86. De welt is voller pieng en jidderinne veult de zieng.
Iedereen voelt zijn eigen pijn.
87. Ziech in de distele zetse.
Zich in de nesten werken.

88. Weë sjtuut hat noeëd, weë klaagt hat broeëd.
De een klaagt zonder reden, de ander houdt zich groot.
89. Deë klaagt mit jezong bee.
Die klaagt zonder reden.
90. Doa ziet 't oes wie e aafjebrankd dörp.
Daar is het een puinhoop.
91. Dat is vuur miech inne helle nommer.
Dat is voor mij een harde dobber.
92. Kunt me uvver d'r hónk, da kunt me óch uvver d'r sjtats.
Heeft men het moeilijkste achter de rug, dan komt de rest vanzelf.
93. Krüts en leed doert jing ieëwiegheet.
Ook aan een ongelukkig leven komt een einde.
94. Jeer doeëd, leeft lang.
Iemand die naar de dood verlangt, wordt vaak oud.
95. Deë is jemieëverd.
Die is er gloeiend bij.
96. Inne nase winkter maat inne vette kirkhof.
In een koude, natte winter sterven meer mensen dan normaal.
97. Deë hat uvveral inne kletsj sjtoa.
Die heeft overal een portie schuld.
98. Kling kinger klinge laas, jroeëse kinger jroeëse laas.
Hoe groter de kinderen worden hoe moeilijker de opvoeding.

99. Heë jeet de klinke sjoere.
Hij gaat bedelen.
100. Doa likt d'r knoa.
Daar zit de moeilijkheid.
101. Dön hant ze d'r koekkoek
óp de meubele jekleëfd.
*De deurwaarder heeft beslag
op de meubels gelegd.*
102. Kunt d'r ermód in 't hoes, vlügt de liebe de vinster oes.
Komt er armoede in huis, dan komen er huwelijksproblemen.
103. Ing krankheet kunt tse peëd en jeet tse vós.
*Een ziekte wordt gauw gevangen,
maar men raakt ze niet zo gauw kwijt.*
104. D'r inne dreët 't krüts, d'r angere sjleeft 't.
De een kan zijn moeilijkheden beter verwerken dan de ander.
105. Ummer sjmaal kuttele sjiese.
Steeds honger moeten lijden.
106. Heë trók d'r kuttel i.
Hij ging een toontje lager zingen.
107. 't End dreët de laas.
De laatste loodjes wegen het zwaarst.
108. Is d'r miensj oes d'r noeëd, da kunt d'r doeëd.
Is de mens uit de nood, volgt vaak de dood.

109. Ziech d' r mennieg oes de knaoke wirke.
Zich doodwerken.
110. Inne 't broeëd oes d' r mónk sjtoeëse.
Iemand in zijn broodwinning benadelen.
111. Deë is va noeëd tse broeëd kómme.
De slechte tijd is voorbij en nu gaat het hem goed.
112. Iech los miech nit als noeëdsjtóp broeche.
Ik laat me niet als noodhulp gebruiken.
113. Heë zitst óp nommer zeker.
Hij zit in de gevangenis.
114. E leëg sjaaf jieëft ónverdraag.
Armoede is vaak de oorzaak van ruzie tussen man en vrouw.
115. Heë hat in minnebreur jezèse.
Hij heeft in de gevangenis gezeten.
116. E ónjeluk sjlieëft lies.
Een ongeluk zit in een klein hoekje.
117. Óppen sjtroas ligke.
Ontslagen zijn.
118. Woa vuur en sjtrüe tsezame kómme, doa is jee lèsje aa.
Men moet het gevaar niet tartten.
119. Ummezeus is d' r doeëd en deë kost 't leëve.
Iedereen zal sterven.

120. Vrug sjterve, verderve of jing erve.
Naar men zegt: de gevolgen van inteelt.
121. 't Ónkroed sjteet hem bis an d'r haos.
Hij zit tot over zijn oren in de problemen.
122. Riech in de wig, erm in 't jraaf.
Rijk geboren arm gestorven.
123. Inne oes d'r zeek helpe.
Iemand uit de moeilijkheden halen.
124. Deë is va alle welt verlosse.
Die heeft niemand meer.
125. Deë lügt wie inne doeëdetseddel.
Die liegt of het gedrukt staat.
126. De tsiet verjeet, de keëts verbrent en d'r Joep wilt mar nit sjterve.
Gezegd van een eindeloos slepende zaak.
127. Mit e jesjeld sjteks-je noa heem joa.
Met lege handen naar huis gaan.

